

№ 5869

1784632

Господарство України

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

№ 9-10

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ЖУРНАЛ

1931

Ціна 3 крб.

Склеп видання: Харків, Буд. Держпромисловости, корпус В.
Вид-во „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“

ДЕРЖВИДАВНИЦТВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“

ПРИ ДЕРЖПЛЯНІ УСРР

ЩОМІСЯЧНИЙ ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

**„ГОСПОДАРСТВО
УКРАЇНИ“**

8-й РІК
ВИДАННЯ

8-й РІК
ВИДАННЯ

За редагуванням ПОПОВА Н. С. (голова редколегії), Бі-
ляша Т. И., Гуревича М. Б., Кагановського Г. Е. (відп.
секр.), Крамера С. М., Крижова Л. В., Мишкіса В. С.,

Наумова Д. Б. та Туна Я. А.

Зав. редакцією Каплан Д. А.

В ЖУРНАЛІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ

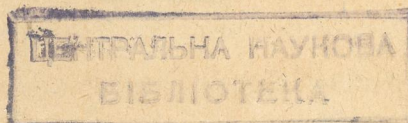
Акуленко В. П., Альтерман А. Я., Айнгорн М. Я., проф. Бак І. С., Бра-
славський І. М., Болтенгаген Л. К., Введенський В. Я., Весов Я. Р.
(Берлін), Відкуп А. Б., Акад. Воблий К. Г., Винник Ф., Генес Л. Г.,
Георгієвський Г. Ф., Гінзбург А. М., Глінський Н., проф. Гуревич М. Б.,
Дікман Ф. Д., Ефімов М. П., Маттаро Н. Г.

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ

ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 9-10

ВИДАВНИЦТВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“
Харків—1931

59
68

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літописі Українського Друку“, „Картковому Репертуарі та інших покажчиках Української Книжкової Палати

ДВОУ УПП. 7 Друк. ім. Фрунзе.
Харків, Дон.-Захарж., 6.
Укрголовліт 152-жб.
Прим. 2.000
Зам. 1310

ЗМІСТ

I. Статті

Стор.

Я. Дудник — Чергові завдання плянкової системи	5—14
Я. Тун — На шляхах боротьби за культурну радянську торгівлю	15—25
В. Акуленко — Гіпотеза капітального будівництва України на 1933 — 37 рр.	26—57
С. Бийм — Донбас, як єдиний господарчий комбінат	58—76
Б. Рамов — Зарплата на новому етапі	77—87
М. Варшавський — Виробниче планування і натуралізована метода обліку	88—100
Л. Ліхтенштейн — Майнова самостійність підприємства	101—112
А. Ступель — Методи середдехового планування	113—118

II. Економіка і техніка

М. Мотрич — Стан і шляхи поліпшення якості кокусу	119—124
---	---------

III. Нариси і замітки

І. Бованенко — Консервна промисловість	125—137
Р. Панчешников — Схема торфового районування	138—147
М. Зусман — До планування праці на виробництві	149—151
С. Броун і А. Кац — Шляхи розвитку української олійницької пром-сти	152—157
І. Лерман — Українські і кримські озера на службу соц. хліборобству	157—161
П. Рудницький — Культура кукурудзи в розв'язанні м'ясної проблеми	161—164

IV. Економічне життя закордонних країн

Стефановський — Промисловість Італії і фашизм	165—180
---	---------

V. По районах

І. Лозовий — Досвід застосування вказівок т. Сталіна	181—192
Е. Іофе — Про деякі проблеми перспективного планування у районах	192—197

VI. В інституті економічних досліджень

Супоницький — До планування Дніпрянського Комбінату	198—207
---	---------

VII. Критика і бібліографія

В. Е. Мотильов — Варіанти п'ятирічки, шкідницькі теорії і радянська дійсність. <i>Ів. Ткачев</i>	208—209
А. Гуревич і Б. Розенблюм — Демпинг и „демпинг“. <i>Н. С-ов</i>	210—212
Збірник стат.-економ. відомостей про торгівлю України. <i>А. Ступель</i>	212—214

Я. ДУДНИК

Чергові завдання плянкової системи*)

В одному з чисел „Правди“ оголошено статтю буржуазного економіста Луї Фішера. В ній він дає характеристику двох господарських систем: системи соціалістичної і системи капіталістичної. Луї Фішер прагне, на основі уважного вивчення справи, визначити стан капіталістичної системи і дати певне порівняння її з системою соціалістичною. „Коли п'ятирічний плян вперше був оголошений“, — говорить Фішер, — „багато росіян і навіть багато більшовиків ставилися до нього скептично. Скептики в капіталістичних країнах говорили, що Москва буде щаслива, якщо п'ятирічка буде закінчена за десять років“. І далі: „Проте серйозні ділові люди задумувалися над цим“. Характеризуючи сучасне становище в капіталістичних країнах, Фішер далі говорить: „Весь світ раптом відкрив переваги плянування; почали доводити, що капіталістичні країни теж спроможні зробити те, що зробила Росія. Тепер плянування в моді“. Торкаючись далі можливості плянувати господарство в капіталістичних країнах, він робить висновок, що плянування може досягти своєї мети тільки тоді, коли воно матиме загально-державний і примусовий характер. І далі він приходить до висновку що „плянування і капіталізм — це два несумісні поняття“.

Аналізуючи на основі вивчення наших господарських досягнень роботу плянкової системи в нашій країні, Фішер приходить до такого висновку: було б неправильно вважати, що економічна система в СРСР робить як по маслу, але втрата, понесена в тих або інших випадках, надолужається з верхом тими перевагами, що має СРСР в наслідок знищення конкуренції та інших форм марнотратства“. Далі він говорить за те, що коли б капіталістична держава спробувала плянувати у себе, у своїй країні, то мабуть найдосконалішою формою плянування було б утворення ряду величезних трестів, як от — єдиного тресту сільського господарства, єдиного тресту промисловости, транспорту тощо. Після утворення таких трестів по окремих галузях народного господарства треба було б побудувати держплян; алеж як тут встали б протиріччя між приватним і державним господарством, то цей держплян мав би характер і форму Ліги націй. Проте Ліга націй досі не дала ніяких позитивних результатів, отже і така Ліга плянування в капіталістичній державі прийшла б приблизно до таких самих наслідків.

Пан Фішер, як це йому не прикро, робить цілком правдивий висновок щодо перспектив капіталістичної системи та її сучасного стану.

Але Фішерові ще не вистачає розуміння всієї суті соціалістичної системи, яка полягає в тому, що успіхи наші ґрунтуються на єдиному керівництві комуністичної партії, що вказівки партії підхоплюють мільйони, множать їх на свій невичерпний ентузіазм і творчість. Фішер не розуміє і зрозуміти не може, що вказівки вождя партії і пролетаріату

*) Перероблена стенограма доповіді автора на відкритих зборах активу Держпляну 3-ХІ 1931 р.

т. Сталіна стають законом, який повертає всю господарчу систему на нові рейки і зобов'язує дійсно працювати по-новому, бо цього вимагає пролетарська держава, а що вимагає пролетарська держава, то є рідне і зрозуміле пролетаріатові.

Спроба буржуазного економіста, на підставі вивчення нашої дійсності, зробити якісь висновки щодо можливості вивести з глухого кута капіталістичну систему, свідчить за те, яка розгубленість панує в колах промислових діячів і теоретиків капіталізму.

Щож відбувається тепер в нашому соціалістичному будівництві такого, що зобов'язує пролетаріят, партію і, в практиці нашої роботи, нашу плянову систему зважити процеси, що відбуваються в країнах капіталізму.

Звичайно, наші класові вороги й шептуни схильні тепер розділювати наші хиби, як такі хиби й труднощі, що, на їх думку, кінець-кінцем зможуть звернути нас на інший шлях будівництва. Цілком очевидна вся безглуздість такого уявлення. Проте нам треба з'ясувати зараз, що нам треба робити на найближчий період часу, щоб уникнути цих хиб, щоб побороти ці труднощі, які стоять на шляху будівництва соціалізму.

До роковин Жовтневої революції треба проаналізувати й усвідомити, що сталося в нашій країні за останній період часу такого, що особливо зобов'язує нас по-іншому підійти до нашої роботи і до оцінки явищ з тим, щоб перестроїтися на новий шлях, на нові методи роботи, щоб дати темпи в нашій роботі, самих себе перебудувати на новий лад, — в такт з темпами соціалістичного будівництва.

Вступ нових велетнів нашої промисловости в лави нашого соціалістичного господарства, велечезні зрушення соціально-економічного порядку, що відбулися у нашому сільському господарстві, утворивши нову соціально-економічну структуру в нашій країні, зобов'язують тепер по-новому, по-іншому підійти насамперед до роботи планування.

Перше питання, що тепер встає, це — чи досить ми знаємо наше народне господарство у всіх його глибинах і всіх його проявах, щоб на основі цього знання побудувати такий плян, який передбачав би і максимально усував би наперед всі можливі вузькі місця і труднощі на шляху його здійснення.

Не зважаючи на те, що останнім часом безперечно зроблено величезне зрушення в бік поглиблення знання нашого господарства, ми все таки перебуваємо щодо цього на дуже низькому рівні проти того, чого вимагає тепер народне господарство, чого вимагає соціалістичне будівництво щодо кожного запроектування зокрема і плянної системи в цілому. І це перше, що ми повинні, порядком передбачення підсумку за попередній період нашої роботи, з'ясувати собі, що ми повинні найближчим часом усунути в процесі нашої роботи.

Усвідомивши, що соціалістична система і запроваджувані тепер соціалістичні елементи вимагають абсолютно іншого ставлення до себе, ми повинні перейти на інші методи роботи нашої плянної системи.

Якщо мова йде за нагромадження багажу знань, що є тепер абсолютно обов'язковим, щоб оперувати ними в галузі наукового планування, в галузі марксо-ленінського розуміння теперішніх процесів, — ми повинні також сказати, що хоч зрушення в цьому напрямі і зроблені, ті зрушення все ж далеко недостатні саме для теперішнього етапу соціалістичного будівництва і для його темпів.

Це друге завдання, що стоїть перед нами, завдання, яке зобов'язує нас вступити на високий щабель опанування марксо-ленінської науки, що визначає собою соціалістичну систему планування. Те, що у нас до певної міри вже почато, — оволодіння технікою, як важливим знаряддям

в усіх галузях народньо-господарського будівництва, — це оволодіння технікою у нас ще стоїть на дуже і дуже низькому щаблі.

Тепер партія і робітничка кляса ставлять дуже високі вимоги до плянової системи. Адже треба усвідомити, що Держплан і плянова система є щось таке, що зобов'язує до високого рівня знань і відповідальних висновків, і коли кожен з нас прийде до висновку, що органи плянової системи повинні відповісти на такі запитання, на які може не відповісти якесь відомство, чи організація, то це нас надто зобов'язує з погляду нашої теоретичної озброєності і практичної підготовки, це вимагає надто серйозної роботи над собою як з боку кожного плянового робітника зокрема, так і всього нашого колективу в цілому.

Наша партія тепер настільки опанувала увесь народньо-господарський і соціально-культурний процес, що коли вчитатися в першу-ліпшу постанову Центрального Комітету, то завжди знайдемо директиву, що йде до цілковитого практичного здійснення кожного поставленого завдання.

Держплан, на який лягає обов'язок особливо уважно й чутливо виконувати дані від партії завдання, її директиви, — повинен стати у нас за той орган, який особливо стежитиме за точним виконанням директив партії в усіх галузях народнього господарства. Треба сказати, що нема ні одного завдання в кожній галузі, якого б не торкався Держплан. Адже все те, що ми формулюємо в наших загальних і частинних плянах це є відображення директив, які дають партія та уряд.

Треба сказати, що з погляду розгорнутого виконання директив партії перетворення цих директив в наш народньо-господарський плян і частинні пляни, впровадження цих директив в кожну нашу роботу, в кожне проектування, — ми ще не маємо закінчених досягнень. Це спричиняється тим, що ми ще іноді формально мислимо, що дехто з плянових робітників ще недосить усвідомили, в якій мірі директиви тепер набирають цілком конкретного характеру, в якій мірі ці директиви являють собою провідні вказівки на всіх стадіях нашої практичної роботи, аж до цілковитого завершення поставленого від партії господарського, або соціально-культурного завдання.

В центрі нашої уваги стоять тепер питання технічної політики партії і радянської влади, завдання перейняти цією політикою всю народньо-господарську систему. Не продумавши глибоко і ґрунтовно цього важливого завдання — впровадження в плян технічної політики партії — ми можемо додати тільки мертве оформлення пляну, що незрідка в дійсності буває в нашій пляновій роботі. Візьмімо для прикладу питання механізації виробничих процесів. Коли ми поставили собі завдання запровадити механізацію в якийнебудь галузі нашого господарства, — що це означає? Адже директива партії і уряду дається не в момент формування контрольних чисел; її дається раніше, на протязі року. Це означає, що ми повинні попередити продумати, яку ділянку народньо-господарського значення повинні ми взяти як систему підготовлених механізацій, як це треба здійснити, які капіталовкладення для цього будуть потрібні, що для цього треба зробити, які замовлення треба провести і т. д. і т. д.

Технічна політика партії — це тепер вже оформлене поняття; на даному етапі ми повинні вже знати по суті, якими напрямками (партія це вже вказала) має впроваджуватися технічна політика партії і як її треба практично здійснити.

Друге питання, що має для нас тепер виключну вагу, це постійна й неухильна боротьба за якість в нашому пляні, не за якість технічного оформлення пляну, технічної побудови його, а за якісний зміст пляну.

Плянна система тепер працює напружено й пильно над складанням плану 1932 року. Хіба можливо тепер за яких 10—15 днів так побудувати якісну систему плану, щоб вона відповідала завданням партії й уряду, які видано за весь минулий період часу. Чи можна за такий короткий період часу визначити, усвідомити, підрахувати все так, щоб ці елементи, дійсно будучи внесені в народно-господарський план дали високу ефективність народно-господарського плану по всіх його галузях? Ясно, що ні. Це означає, що на протязі довгого періоду часу, незалежно від того, коли підходять ці формальні строки, нам треба провадити глибоку роботу коло якісного виконання завдань плану. За останній час у нас вже зроблено чимало щодо якісного оформлення і якісної побудови плану. Зрушення з цього погляду ми маємо великі, бо ті сили, що тепер працюють в пляновій системі, мислять єдино, прагнуть цей план зробити високоякісним; але треба сказати ще й те, що ці зусилля ще недостатні, щоб досягти того високого ступня ефективності плану, якого вимагає зараз соціалістична система.

В справі народно-господарського проектування для 1932 р. виступають величезні завдання, тому що ми тепер починаємо особливо гостро відчувати відсталість окремих ділянок соціалістичного будівництва і ця відсталість починає порушувати рівний і швидкий хід розвитку всього народнього господарства. Та поряд з цим треба сказати, що і в наслідок того, що ми ще не досить уміємо оперувати нашими народно-господарськими елементами, в наслідок того, що ми не вивчили як слід нашого народнього господарства, в наслідок того, що ми ще іноді консервативні у вимогах до самих себе з погляду підвищення темпів соціалістичного будівництва (а такі явища бувають),— ми не добилися однієї з найважливіших умов, ми не добилися повного високо-ефективного використання нашого наявного основного капіталу. Це спричиняється тим, що ми організаційно не зуміли опанувати цей капітал (це стосується усієї системи керівництва окремими ділянками нашого народнього господарства). Це спричиняється ще й тим, що ми не досить виразно і чітко аналізуємо, отже й реагуємо на нові явища в цілком нових соціально-економічних умовах. Отже через це цілий ряд наших основних капіталів лишається надзвичайно мало використаним, а це знов приводить до цілого ряду розривів між окремими ланками народнього господарства.

Слідуюче питання, що стоїть поряд з цим, питання загального порядку, це те, що ми в поведженні з матеріальними і всякими іншими засобами не виявляємо ще тої гнучкості, якої вимагають тепер темпи соціалістичного будівництва. В багатьох випадках ми в поведженні з цими засобами відстаємо ще від можливостей, які цілком присутні соціалістичній системі, а недостатня і несвоечасна аналіза процесів, що відбуваються в нашому народньому господарстві, своєю чергою, збиває нас з правильних позицій і не дає можливості своєчасно реагувати на ці процеси. В чому тут суть? От показовий приклад. Ми бачимо, що Донбас тепер, на основі рішучої зміни метод і форм організації праці, організації виробництва і зміни всієї тарифної системи заробітної плати, добився величезного, різкого зрушення в добуванні вугілля. Суть в тому, що люди, які працюють на окремій ділянці народно-господарського будівництва, не реагували, не дали аналізи тих процесів, що відбуваються на цій ділянці, і самій партії треба було вивчити ці процеси, щоб відобразити їх потім вже у вигляді директиви, що дав т. Сталін на історичній нараді господарників; і тільки тоді почався процес зміни відносин у самій вугільній промисловості, а наслідком цього ми маємо тепер величезне підвищення виробництва вугілля в Донбасі.

Друге питання, що стоїть тут же поряд, це наше невміле, а часом навіть байдуже ставлення до того, що ми вже маємо як цілком виявлений досвід. Це питання про введення наших нових капіталів в дію. Проглядаючи контрольні числа на наступний рік, ми часто-густо наражаємося у промисловості і в інших ділянках на такі явища. Нам говорять, що такий то завод або заклад треба неодмінно будувати два роки. Та коли з такими твердженнями порівняти той факт, що ми будували деякі гіганти, як, наприклад, Тракторний завод, 15 місяців, то доводиться ставити питання, чому якийнебудь завод, рівняючи з тим гігантом — ліліпут, треба будувати два роки? На це запитання ми, розуміється, відповіді дістати не можемо.

Я цей приклад наводжу на те, щоб наша плянова думка пильно й критично проаналізувала всі ці питання. Адже, коли ми не мали нашого власного досвіду, ми визначали терміни, потрібні на будівництво заводів або підприємств, на основі досвіду капіталістичних країн. Але тепер ми маємо свій багатенний досвід. Чому ж ми попереду не обміркували, що саме і за який термін треба зробити і не поставили собі звідди певних завдань? Адже навіть Луї Фішер говорить про те, що суть нашої системи плянування полягає ще й у примусовості. Ми тут, звичайно, примусовість розуміємо по-нашому, як обов'язкове плянове завдання, бо пролетарська держава вимагає, щоб за певний термін завдання було зроблено, забезпечуючи наше ударне будівництво.

Отже, питання перед пляноюю системою стоїть в такій площині: плян повинен зобов'язати; та для того, щоб зобов'язати, треба вміти зобов'язувати; іншими словами, треба усвідомити, чого ми вимагаємо; а щоб знати чого ми вимагаємо, треба мати точну аналізу явищ і вже на основі нашого досвіду заводити ті або ті рішення до нашого пляну.

Ми вже дуже давно говоримо, що в соціалістичній пляновій системі ми можемо дістати величезні нові ресурси, що ми маємо просто безмежні резерви до того, щоб все більше й більше розгортати темпи нашого соціалістичного будівництва та озброювати їх новими матеріалами і всякими засобами.

Ми ставили питання про режим ощадності, ставили питання про ощадність на кожній ділянці соціалістичного будівництва. Повинно сказати, що на нас, на плянову систему, в умовах розгорнутого соціалістичного будівництва, падає цілком виключна відповідальність за добування от оцих додаткових резервів. Коли ми будемо розглядати, з погляду вертикальної побудови, окремі системи народньо-господарського розвитку, то ми, звичайно, можемо добитися в кожній системі якихось загальних показників, які б знизили собівартість, дали б певну економію на тій чи іншій ділянці; та ніколи ми в цій вертикалі не дістанемо такого ефекту, який стосуватиметься взаємозв'язку в цих елементах економії в усій народньо-господарській системі. На окремій ділянці відкрито якунебудь величину в частині економії, отже заверстання нових додаткових ресурсів може бути помножено на горизонталь всіх ділянок, що зв'язуються в одну народньо-господарську систему. Це приступно тільки Держплянові, тільки пляновій системі.

Отже, коли виходити з цих вимог Держпляну, перед нами насамперед і високою мірою стоїть відповідальність за ощадність у народньо-господарському процесі і насамперед за ті показники, які ми повинні достатньою мірою вивчити і дати їх як тверде обґрунтоване завдання.

Поряд з цими принциповими основами пляну майбутнього року є цілий ряд окремих питань, які набирають особливої ваги для 1932 року.

Насамперед, щодо завдань промисловости. Тут треба уявити одну дуже важливу обставину. Ми плянуємо у себе і союзне, і республікан-

ське і місцеве господарство; але зрозуміло, що завжди творча думка насамперед хапається за найважливіше, істотне і велике. І тому наш республіканський Держплан іноді теж хвибує на цю недугу, беручи союзне господарство, що являє собою величезну галузь народного господарства, три чверті за нашою першою гіпотезою на 1932 рік, і на цьому зосереджуючи головну свою увагу. Це можна визнати цілком слушним, але тільки за тієї умови, коли б ми одночасно взяли до інших галузей республіканського й місцевого господарства і дали б в цих галузях найвищу ефективність, щоб підперти і союзні наші галузі. У нас дуже часто забувають місцеву й республіканську промисловість, забувають такі галузі, як промислова кооперація тощо.

Забуваючи за промкооперацію, ми забуваємо про те, що промкооперація значною мірою обслуговує потреби широкого споживання; забуваючи за місцеву промисловість, ми забуваємо, що ця місцева промисловість обслуговує на багатьох ділянках первісні галузі народного господарства і що таким чином спад або зниження темпів місцевої промисловості, а в деяких випадках республіканської промисловості (бо ми її завжди недооцінюємо в повному обсязі) веде до того, що ми буваємо підрізани на досить важливих ділянках будівництва.

Що ми маємо перед собою наступного року в царині промисловості? Перше і основне завдання, яке ми повинні собі поставити в народньому господарстві і в нашому проектуванні народньо-господарського плану, полягає насамперед в тому, щоб підтягувати, поставити чітко й тверде завдання, закінчити все те будівництво, яке заверстано для 1931 р. і яке має вступити в експлуатацію в 1932 році; на цьому треба зараз зосередити якнайбільше уваги.

Так говорить про це партія і уряд, такі покладаються зобов'язання на нас в наших проектуваннях.

Треба сказати, що розворот тут дано величезний і що найближчим часом нам треба буде прикласти максимум зусиль, щоб з цим завданням управитися.

Візьмемо металургію. Перед нами стоїть завдання форсовано закінчити реконструкцію наших металургійних заводів, тому що вони вже в наслідок реконструкції стають цілком новими підприємствами, що дають незмірно більшу продукцію, ніж це колинебудь було можливо.

Другий комплекс — це вугілля, де вводиться величезну кількість нових шахт, шахт-велетнів; це велетенські шахти з дуже великою продукційною потужністю, яка забезпечуватиме потреби народного господарства в 1932 р.

Друге питання — це Дніпрельстан. В 1932 р. Дніпрельстан має ввійти в наш господарський комплекс своєю електроенергією: у травні вже входять в експлуатацію перші електротурбіни і гідротурбіни; там будується величезний алюмінієвий завод, завод феростопів, металургійний завод з виробництвом якісної сталі. Це вимагатиме особливої уваги від усіх наших організацій, від партійної організації України, від уряду і широкої пролетарської суспільності.

Ми будемо виключно напружувати свої сили, тим напрямом, щоб цей промисловий комбінат почав працювати вже наступного року, і будемо битися за це так само як ми билися за темпи будівництва нашого тракторного заводу. Тракторний завод закінчено і він вже дає продукцію. У жовтні ми дістали вже 50 тракторів.

Тепер є інформація, що завод починає щодня наростати у своєму виробництві: 1-ХІ завод дов 6 тракторів; 2-ХІ завод дав 7 тракторів. Загальна програма на 4 квартал — 390 тракторів. Ми будемо мати в кінці листопада щодня 28 тракторів, що спускатимуться з конвейєра

Харківського тракторного заводу. Отже розгортання програми Харківського тракторного заводу на 1932 рік буде близьке до завдання.

Ясна річ, що тракторний завод зважив увесь той досвід, що ми мали на Сталінградському заводі і цей досвід на першому велетні допоміг Харківському тракторному заводу далеко швидшими темпами налагодити своє виробництво, ніж це вдавалося Сталінградському заводу. Але це й цілком зрозуміле. Цей перший велетень в нашому Союзі, при нашому недосить кваліфікованому інженерному і робітничому персоналі, звичайно, мусив відставати в перший період часу.

Друга галузь, яку зараз так само цілком наново ставимо це галузь нашого сільського господарства. Цілком очевидно, що ми повинні суцільну колективізацію в районах Полісся і інших районах, які відстають, підтягнути вже в цьому році, вірніше, на весну 1932 року, та завершити суцільну колективізацію в 1932 р.

Це значить, що сільське господарство України в частині його формування вимагатиме абсолютно чіткої для цього настанови щодо його виробничого розвитку. 1932 рік буде ще роком, коли ми повинні будемо уперто боротися за якісне виконання пляну щодо сільського господарства, як підвищення врожайності.

Те, що ми зараз маємо в сільському господарстві в Степу, Надволжі і інших областях, приводять нас до висновку, що нам доведеться ще багато і дуже багато попрацювати над питанням боротьби з посухою; тут доведеться застосувати цілий ряд цілком нових метод техніки, нової організації виробництва в с.-господарстві, і до цього зараз наша країна приступає широким розгорнутим фронтом. Ось через це і через те, що Україна тепер являє собою організоване велике сільсько-господарське виробництво на ґрунті суцільної колективізації, нам доведеться надто глибоко продумати всю систему українського народного господарства.

І тому перед нами повстають тут питання про встановлення типу сільсько-господарського виробництва на найближчий період часу і боротьбу на тих ділянках, які зараз особливо важливі для всього народного господарства: це тваринництво, провадження зразу ж цілого ряду заходів, щодо боротьби з посухою, боротьби за те, щоб Україна дала максимальну продукцію с. г-ва шляхом підвищення врожайності.

У зв'язку з тим, що індустріялізація країни дала величезні зрушення з точки зору втягнення нових робітних рук, ми вже давно забули про безробіття.

Але питання праці, її організації і втягнення нових робітничих кадрів зараз для нас являють собою наріжний камінь того, як ми зуміємо на найближчий час розгорнути роботу в цілому ряді народно-господарських ділянок, як ми зуміємо в найближчий час підготувати величезні робітничі кадри, як ми зуміємо ці кадри влити в промисловість і будівництво і таким чином забезпечити дальше підвищення темпів народно-господарського будівництва.

Питання про організацію праці, питання про втягнення трудових кадрів стало тепер надзвичайно гострим питанням, тому що ми повинні дати величезний приплив робочої сили на цілий ряд народно-господарських ділянок.

Разом з тим, питання про заробітну плату, її визначення на ґрунті соціалістичних форм праці, соціалістичного змагання й ударництва, визначення таких ступенів і норм, які б дали дійсне відображення праці, яку віддають народньому господарству окремі робітники, — це зараз стало питанням надто гострим, а зокрема досвід в вугільній промисловості дає надзвичайно важливі наслідки для зрушень в народно-господарському розвитку.

Коло цього питання Держплан, незалежно від того, як зараз у нас пройде робота щодо народньо-господарського плану, має найближчим часом докладно попрацювати.

На ґрунті поставлених загальних народньо-господарських завдань, в наслідок освоєних вже темпів соціалістичного будівництва, отже й одержаних відсіль нових цінностей для нашого господарства, наша партія для 1932 року і для кінця 1931 року загострила увагу всієї нашої радянської суспільності, всієї нашої системи на підвищенні добробуту пролетаріату, колгоспників і широких трудящих мас.

Це питання є зараз надзвичайно важливим, а досвід показує, що ми не вміємо ще використовувати наші наявні ресурси як слід. Організаційна побудова у нас раз-у-раз надзвичайно хвибує, тому що ми не доходимо до практичного здійснення завдань, поставлених перед нами партією.

Я наведу окремі приклади з практики. Ось, питання про тваринництво партія поставила надзвичайно гостро і цілком чітко.

Не зважаючи на цілий ряд недоліків в галузі тваринницького плану, ми матимемо на кінець року повне його виконання. Коли б ті, на кого покладалася безпосередня робота в цій справі, підійшли б ближче і чіткіше до цього питання, ми б мали незрівняно більший ефект.

В галузі тваринництва в 1932 році у нас мають відбутися величезні зрушення, бо той досвід, який ми маємо до сучасного моменту, дає нам право й можливість значно поширити наші пляни і підійти інакше до розв'язання цих питань.

Не зупиняючись на цілому ряді інших галузей, треба ще підкреслити, що нам потрібно буде в нашій роботі продумати цілий ряд питань, які зараз поставила партія.

Перше питання — це щодо радянської торгівлі. Хто читав постанову пленуму ЦК, той мусив був зробити висновок, що напрям, даний постановою ЦК, зводиться до того, щоб на ґрунті поширення радянської торгівлі ми могли одержати додаткові ресурси.

Я мушу сказати, що в цій частині ми ще так само нічого не зробили.

Аналіза, яку зроблено щодо цього питання, говорить про формальне ставлення до нього. Тим часом воно має величезне значення в розумінні продукування нових ресурсів.

В галузі житлобудівництва на наступний рік намічено величезні зрушення, зокрема у Харкові, Донбасі і у всіх великих пролетарських центрах.

Отже, в цій галузі, в частині комунального обслуговування, житлобудівництва і задоволення потреб широких мас вже намічена система, яка визначає політику партії щодо 1932 року.

В галузі культури треба відмітити тільки одну обставину, що в справі втягнення всіх дітей в загальне навчання у нас на Україні передбачається введення другого ступеня, другого концентру, тобто оформлення вже самої семирічки.

Але тут ми маємо перед собою надто велику роботу в частині шкільного будівництва; шкільне будівництво стало таким лімітом, який зараз визначає наперед дальший розвиток загальної освіти і тому щодо шкільного будівництва треба дати цілу систему поширення заходів для наступного року.

І, нарешті, в галузі загальних побудов особливо треба зупинитися на обліку. Підсумовуючи наші успіхи в галузі обліку, я мушу прямо сказати, що ми перебуваємо в стані, якщо не повної бездіяльності, то значної розгубленості в цій справі. Справа в тому, що ще не намічено

нової системи обліку; ми висунули гасло „соціалістичний облік“ і на цьому зупинилися. Цього не досить.

Я думаю, що найближчим же часом треба буде перейти на абсолютно інший тип роботи, розвіяти той туман, який панує у нас в цій галузі. Ми повинні будемо спуститися наниз, до перводжерела обліку і там перевести таку роботу, яка дасть нам можливість і знання, як перетворити всю нашу систему обліку. Поки ми не зробимо цього, ми будемо топтатися на місці. Тут треба буде діяти рішуче, революційно, припинити всякі вагання, які в нас спостерігаються, перейти до найрішучіших дій у розумінні того, чого ми хочемо добитися від обліку.

Наочний приклад—питання про врожайність в окремих районах. Ми маємо щодо врожайності таке явище, коли в двох суміжних районах з однаковими природними умовами ми одержуємо гостро відмінні один від одного показники врожайності. В одному районі врожайність буде 10 центнерів на гектар, а в другому, ідентичному районі всього 6 центнерів на гектар. Ми абсолютно не знаємо, що це за дані і чим це діється, не аналізуємо цих самих явищ і не беремося оперативіно до того, щоб це негайно виправити, щоб облік був сигналізатором неприємних наслідків у цій справі.

Друге — ми всі знаємо, що сталося в Союзцукрі. Там учинено неподобства, там було затаєно зерно; з якими намірами — це однаково, але воно було затаєно від держави. Радгоспи Цукротресту давали врожайність меншу, ніж колгоспи. І ми не думаємо про аналіз цих явищ, ми не сигналізуємо партії і уряду, що тут відбувається щось ненормальне, і самій партії треба було докопатися до того, щоб на ґрунті окремих явищ, побачити, що тут не все гаразд і зробити відповідні висновки.

Безумовно, що ми не тільки фотографи явищ в народньо-господарському обліку, а так само і аналітики цих явищ; ми повинні відсіля зробити відповідний висновок і своєчасно сигналізувати партії і уряду про те, що не все гаразд на тій чи іншій ділянці народнього господарства.

Як це можна зробити? До всякої цифри, до всякого явища ми повинні ставитися критично і відсіля зробити для себе висновок щодо перевірки й аналізу цих цифр, перевірки, чому ця цифра така, а не інакша, і кінцем-кінцем прийти до певного висновку, щоб своєчасно сигналізувати, що в нас не все гаразд, або розповсюдити позитивні наслідки.

Оскільки народньо-господарській облік являє собою зараз одне з найважливіших знарядь плянування в соціалістичній системі господарства, ми повинні тут зробити рішучі зрушення, щоб нам за всяку ціну добитися кращих результатів. Позбутися хиб, які ми маємо, ми зможемо лише тоді, коли ми всю нашу систему наблизимо до районів. Нам треба на ґрунті вивчення районного господарства виявити детально всі процеси, що відбуваються, і на повному і докладному їх вивченні зробити відповідні висновки.

Далі, в галузі наукової роботи. Ми робимо вже спроби зараз втягнути в плянову роботу науково-дослідні організації. Науково-дослідні організації відстають від темпів соціалістичного будівництва, але деякі з них вже зробили великі кроки вперед щодо цього.

В науковій роботі і у використанні наукових сил ми в Держплані зробили ще дуже мало. Ми реагуємо лише на гостро разливі явища у наукових досягненнях, але не так, щоб дати науково-дослідним установам певні завдання, щоб добитися виконання цих завдань, щоб перемогти інертність науково-дослідних організацій, яка в них, безумовно, ще є.

Без наукової бази, без точного застосування в нашій господарській практиці результатів наукових робіт і наукових метод роботи ми далеко пійти не можемо. А від Держплану тут повинно дуже багато залежати, тому що поставити науково-дослідним установам певні вимоги і заверстати ці вимоги в план це те, що реально наближає науково-дослідчі організації до виконання плану.

Треба, щоб кожний з пляновиків узявся за свою окрему ділянку п'ятирічки і ґрунтовно продумав питання про те, як ми озброїмо творчістю п'ятирічку, бо, якщо ми говоримо, що п'ятирічка являє собою творчість широких трудящих мас, то на нас покладається і друге зобов'язання—не тільки оформити, але і внести сюди свою долю творчості і досвіду, які ми маємо взагалі в галузі планування.

Напередодні 4 і останнього року п'ятирічки, при всіх тих успіхах, які ми маємо в соціалістичному будівництві, величезних, ніколи невиданих успіхах, перемагаючи всі вузькі місця і хиби, які маємо в нашому народньо-господарському будівництві, колектив Держплану і плянної системи згуртується в єдине ціле для того, щоб, під керівництвом партії, разом з пролетаріатом перемогти всі труднощі, які стоять на шляху соціалістичного будівництва в нашій країні, і добитися розв'язання величезних завдань, які поставила комуністична партія.

Повести рішучу боротьбу за оволодіння марксо-ленінською теорією, добитись в практиці нашої роботи просякнення її творчою думкою, стежити за чіткою класовою пролетарське розуміння плянної роботи, стежити з більшовицькою непримиренністю за ідеологічний зміст плану, а це означає вести і далі непримиренну боротьбу за генеральну лінію партії, проти ухилів неї як правого, так і „лівого“, і примиренства до них.

Я. ТУН

На шляхах боротьби за культурну радянську торгівлю

„Справа організації торгівлі зв'язана не тільки з завданнями організації торгово-розподільної мережі безпосередньо у місті і безпосередньо у селі, а і з установленнями цілого ланцюга взаємин між містом і селом. Вже одне це говорить про складність справи і, разом з тим, про величезне політичне значення нашої роботи в цій галузі“ (В. Молотов).

Питання радянської торгівлі, заготівель і постачання привертають до себе з виключною силою увагу партії, пролетаріату і широких мас колгоспників. Пояснюється це тим, що сфера обігу є та сфера, через яку здійснюється значною мірою зв'язок міста й села, що від роботи нашого торгово-кооперативного апарату значною мірою залежать успіхи в організації справи постачання. Величезні успіхи соціалістичної індустріалізації і зріст соціалістичного сектора сільського господарства створюють широченні можливості піднесення матеріального постачання промисловості, колгоспам і радгоспам, можливості перейти на вищий щабель в справі постачання робітникам сільсько-господарських продуктів. Від якості роботи нашого товаропровідного апарату залежить ліквідація зрівнялівки і знеосібки у відповідальній справі постачання, перевід постачання на рейки переважного задоволення потреб робітників провідних галузей промисловості і переважне обслуговування робітників, що перевиконують виробничі завдання. Партія б'ється за те, щоб встановлені норми і фонди постачання товаропровідна система довела до робітника-споживача, щоб товаропровідна система сама активно брала участь в мобілізації зверхпланових товарних ресурсів країни. Партія б'ється над ліквідацією відставання якості роботи товаропровідної системи від завдань розгорнутого соціалістичного наступу по всьому фронту. Наші успіхи в організації і розгортанні соціалістичного товарообороту проте недостатні. За поліпшення справи постачання, справи організації радянської торгівлі „ми повинні тепер взятися з особливою настиїнстю“ (Молотов), бо „хиби в справі постачання позначаються зараз на кожному кроці“. От чому ЦК партії змушений був знов на своєму останньому (жовтневому) пленумі поставити на весь зріст справу розгортання радянської торгівлі, справу поліпшення постачання робітникам. Рішення цього пленуму уточнюють ті шляхи боротьби за розгортання культурної радянської торгівлі, які поставлять її ще більше на службу соціалістичному будівництву, які зліквідують відставання торгівлі від виробництва, які далі зміцнять планові засади у сфері обігу, які зміцнять радянську торгівлю в її ролі клясової зброї партії і пролетаріату.

Звернімося до характеристики цих шляхів боротьби за радянську торгівлю останнього етапу непу — початкового періоду соціалізму.

1. Зліквідувати до кінця механічний розподіл товарів

Жовтневий пленум ЦК партії змушений був відзначити, що „головна причина, яка перешкоджає розвитку радянської торгівлі, є нерозуміння і невміння чималого перешарку працівників кооперативно-товарового апарату перейти з рейок механічного розподілу товарів на рейки розгортання радянської торгівлі“ (підкреслення наше — Я. Т.).

Не в перше ЦК партії підкреслює політичну і господарську шкоду практики „механічного розподілу товарів“. У відозві 12 травня ц. р. ЦК, РНК та Центросоюзу підкреслювалося з великою силою konieczність „перебудувати роботу споживкооперації на нових засадах“, що зліквідувало б явище заморожування товарообороту, зліквідувало б систему „знеособленої торгівлі“, запровадило б засади госпрозрахунку, сприяло б всеобічному розвитку радянської торгівлі. Наведене вище формулювання жовтневого пленуму ЦК підкреслює, що директиви відозви 12 травня ц. р. належною мірою товаропровідна система не сприйняла.

Практика механічного розподілу товарів перекручує принципи партії в галузі радянської торгівлі. Це перекручення не випадкове. Воно є проявом і наслідком загострення класової боротьби у країні, воно говорить за те, що посеред кооперативних робітників є ще праві й „ліві“ опортуністи.

Цілком очевидно, що там, де є механічний розподіл товарів, немає повороту „кооперації і держторгівлі до активної боротьби за піднесення реальної зарплати, бо ця боротьба неможлива без боротьби за збільшення товарних контингентів, за максимальну увагу до запитів споживчих мас, за зниження продажних цін, за підвищення якості товарів, вона (боротьба) передбачає наступальну тактику проти приватника, активність у розгортанні товаропровідної мережі, наближення максимальне цієї мережі до основних споживчих мас (до робітників і колгоспників) і т. ін.

Чому правий опортунізм тримається практики механічного розподілу товарів? Тому, що ця практика звільняє його від konieczности брати участь в активній боротьбі з приватником, з куркулем, звільняє його від konieczности повернути лицем до виробництва всю товаропровідну систему, звільняє його від боротьби за нові кадри товаропровідної системи, за кадри, які билися б по-більшовицькому за розгортання справжньої радянської культурної торгівлі, звільняє його від konieczности розгортати власні (кооперації) господарства (скотарські, городні), щоб збільшити товарні контингенти і цим краще розв'язати ростучі потреби промислових районів країни.

Цілком очевидно, щоб практику механічного розподілу товарів зліквідувати до краю, треба правого опортуніста вигнати з нашої товаропровідної системи.

Чому „лівий“ опортуніст стоїть за ту ж таки практику механічного розподілу товарів? Тому, що він опирається розгортанню радянської торгівлі, тому, що він виходить з того, що ніби вже настали тепер умови, щоб безпосередньо перейти до прямого продуктообміну, до соціалістичного розподілу, тому, що він проти запровадження принципу господарського розрахунку, тому, що він проти диференційованої системи постачання (за яку бореться партія) і за дрібнобуржуазну „лівацьку“ зрівнялівку у постачанні, за загальне броніювання,

за бронювання продуктів, що заморожує товарооборот. Цілком очевидно, що для того, щоб зліквідувати до краю практику механічного розподілу товарів, явище заморожування товарообороту—треба вигнати „лівих“ опортуністів з нашої товаропровідної мережі.

Реалізація постанови жовтневого пленуму ЦК про ліквідацію практики механічного розподілу товарів передбачає, що кооперація і держторгівля переходять до активних метод торгівлі. Ці методи зумовлюють konieczність зліквідувати відсталість бюрократичних органів кооперації та держторгівлі, зліквідувати всякі прояви відриву кооперації від її масової бази, зумовлюють остаточне вигнання всяких залишків „знеособленої торгівлі“, залишків автоматизму постачання. Досі ще радянська торгівля не повернулась цілком обличчям до виробництва—до реалізації завдання переважного і першочергового постачання ударникам, робітникам, технікам та спеціалістам. Прихильникам механічного розподілу товарів, опортуністам різних мастей розв'язання цього завдання не до смаку. Тим самим злочинно гальмується реалізація директиви партії про підпорядкування пунктів товаропровідної системи завдання соціалістичної індустріалізації і колективізації. Жовтневий пленум ЦК ще раз нагадав, про те, що саме цим завданням служіння соціалізму повинно підпорядковувати всю роботу системи радянської торгівлі.

2. Активізувати роботу коло збирання додаткових (до плану централізованого постачання) товарних ресурсів

Перехід „з рейок механічного розподілу товарів на рейки розгортання радянської торгівлі“ передбачає таку більшовицьку роботу у сфері товарного обігу і радянської торгівлі, яка вивела б цю сферу із стану „вузького місця“ у розвитку народнього господарства.

Які елементи цієї більшовицької роботи? На XVI з'їзді партії тов. Сталін елементами проблеми постачання визначив „питання про достатнє постачання трудящим міста й села потрібних продуктів, про пристосування кооперативного апарату до потреб робітників і селян, питання про систематичне збільшення реальної зарплати робітників, питання про зниження цін на промтовари і сільсько-господарські продукти“. Цілком очевидно, що елементами більшовицької роботи коло розгортання радянської торгівлі є елементи роботи в справі розв'язання проблеми постачання. Проблема постачання розв'язується не на ізольованих ділянках господарського фронту: на поміч промисловості і соціалістичному сектору сільського господарства повинна активно стати вся система радянської торгівлі в справі розв'язання проблеми постачання. Звідці—в першу чергу роля самої системи радянської торгівлі в справі підвищення товарних контингентів, що їх проводиться через цю систему. Опортуністи різних мастей в апараті торгівлі твердять, що не до завдання товаропровідної системи входить боротьба за підвищення самих товарних ресурсів, що це завдання самої лише промисловості, що до завдання держторгівлі входить лише передача споживачеві продукції. Проте цілком очевидно, що таке трактування позбавляє товаропровідну систему належної значности в справі розв'язання проблеми постачання.

Торгово-кооперативний апарат повинен активно працювати, відшукуючи додаткові до плану централізованого постачання ресурси. В теперішніх умовах цілком певно вираженої товаронапруженості всі додаткові ресурси можуть стати не абияким поповненням до планового постачання і можуть не мало підвищити рівень постачання робітничим масам. Ряд партійних і радянських директив уточнив, зокрема, зав-

дання кооперації щодо децентралізованих заготівель. Травнева відозва ЦК, РНК та Центросоюзу формулювала з граничною точністю завдання споживкооперації щодо заготівель. Чи можна констатувати, що кооперація виконала директиви ЦК і уряду? На це питання доводиться відповісти негативно. Товаропровідна система не зуміла так побудувати свою роботу, щоб децентралізовані заготівлі стали досить значним доповненням до контингентів, що їх виділяє (порядком централізованого постачання) Наркомпостачання. Питома вага децентралізованих заготівель, як сільсько-господарських продуктів, так і промтоварів (місцевого виробництва)—дуже мала. Певне оживлення почалося тільки в третьому кварталі поточного року; проте воно ніяк не задовольняє. Завдання збільшити питому вагу децентралізованих заготівель треба поставити тепер на весь зріст.

Треба усвідомити, що децентралізовані заготівлі, стимулюючи товаровість в колгоспах і об'єднаннях Наркомзему (про це докладніше далі), забезпечують зріст місцевої промисловости і кустарної кооперації. Треба усвідомити, що активізація роботи товаропровідної системи науково-підсобних підприємств є конечна умова помітного підвищення додаткових товарних мас. Жовтневий пленум ЦК підкреслив, що він „надає особливого значення в справі дальшого поліпшення робітничого постачання розгортанню всяких підсобних підприємств при їдальнях, фабриках, заводах, кооперативних організаціях, для відшукування додаткових харчових ресурсів, а також розгортанню самозаготівель, особливо для круга людности, що постачається за другим і третім списком, відносно яких дальше поліпшення постачання можливе головню через мобілізацію місцевих ресурсів“.

В децентралізованій заготівлі поряд з кооперацією віднині братиме участь система новоорганізованих, за директивою жовтневого пленуму ЦК, торгів. Це, однак, не зменшує відповідальности кооперації в справі відшукування додаткових ресурсів. Нове на цьому етапі розгортання радянської торгівлі є те, що поряд з споживчою кооперацією, яка надалі лишається основною товаропровідною системою, посилюється роля інших систем у товарообороті. Це диктують владно інтереси товарообороту, його дальшого росту, це дозволяє найуспішніше розв'язувати проблему збирання чималих додаткових товарових контингентів, особливо сільськогосподарського походження, це дозволяє, отже, розв'язувати успішно проблему постачання саме тим напрямом, як це формульовано т. Сталіним на XV з'їзді і в відповідних директивах ЦК і уряду. Кооперативні бюрократи захочуть, звичайно, знайти пролазку на виправдання своєї пасивности в справі розгортання додаткових заготівель в тому, що посилюється, мовляв, роля інших систем (ВРНГ, НКЗ, колгоспів) у товарообороті і що цим самим начебто „знімається“ це завдання з плану роботи споживчої кооперації. Таким „кооператорам“ не місце серед робітників культурної радянської торгівлі.

Треба зважити, що боротьба, за збирання додаткових ресурсів є елемент нашого соціалістичного наступу. Як відомо, ряд районів перебуває поза централізованим постачанням, ряд районів дістає централізованим порядком лише деякі продукти (хліб, цукор). Цим користуються рештки приватно-торгового роздробу, наганяючи ціни, знижуючи реальну зарплату у робітників, що звертаються до приватного ринку по ряд товарів. Завдання кооперації і держторгівлі, в тому числі і новоорганізованих торгів, колгоспів і радгоспів, є максимальна мобілізація місцевих промтоварових і продуктових ресурсів з тим, щоб звільнити цілком справу постачання робітникам з-під залежности від „вільного“ ринку.

Політично-господарське значення роботи коло позаплянних заготівель на основі самодіяльності держторгівлі і кооперації — звідси очевидне.

3. Зліквідувати практику перекручування радянської політики цін

Жовтневий пленум ЦК партії змушений був відзначити, що „досі не тільки не вигнано непманського духу і не усунуто бюрократичні елементи торгово-кооперативного апарату, але останнім часом з новою силою спостерігається прояв непманського духу, що виражається в тому, що немає справжньої турботи за споживача, в тому, що грубо порушується політика цін, збільшується комерційну торгівлю, наганяється ціни в гонитві за високими зисками“. (Підкреслення наше — Я. Т.).

Отже директиви, які неодноразово давали вищі органи, про те, щоб вигнати непманський дух з держторгівлі і кооперації, досі не реалізовано, професійні і партійні організації торгово-кооперативного апарату не мобілізували належно мірою на боротьбу з цим непманським духом. В торгово-кооперативний апарат в 1931 р., на основі постанови листопадного пленуму ЦК — ЦКК і постанови VI Всесоюзного з'їду рад, кинуті нові кадри працівників. Проте ці кадри „не опанували ще техніки торгової справи і не здійснюють конкретного керівництва кооперативною роботою. Через це „роботу торгово-кооперативного апарату часто направляють ті бюрократичні і чужі робітничий класі елементи, які ще становлять чималий перешарок в цьому апараті (з резолюції Жовтневого пленуму ЦК).

Боротьбу з непманським духом торгово-кооперативного апарату треба розгорнути широким фронтом. Класова політика держторгівлі і кооперації до певної міри визначається нашої політикою цін. Наш класовий ворог намагається розладнати сферу соціалістичного виробництва і обігу, чинячи тиск на радянську політику цін. Партія б'є всі ці заходи. Згадаймо, що і троцькісти і праві опортуністи і право — „лівий“ блок Сирцова — Ломінадзе пробували збити партію з її політики цін і всіх їх побила партія, що проводить невинно політику зниження цін, політику державного регулювання цін. Партія — проти відособлення кооперації від державного регулювання цін, партія за те, щоб кооперація, розвиваючись на засадах внутрішнього і демократичного централізму, дістаючи раз-у-раз допомогу від пролетарської держави, у своєму розвитку підлягала директивам регулювних державних органів. Непманський дух кооперації є наслідок спроб наших ворогів вести кооперацію не шляхом радянської політики цін, не шляхом регульованих від держави планових цін, а шляхом „власним“, що приводить до забуття інтересів споживача, що відривали кооперацію від кооперованих мас. Боротьба за роботу товаропровідної системи на основі радянської політики цін має через це величезне політичне значення. Велика помилка гадати, що можна і слід будувати внутрішнє нагромадження в товаропровідній системі на базі наганяння цін. Це політично-шкідливе і з господарського боку помилкове формулювання.

Наганяння цін б'є по широким споживчих масах, створює передумови монополістичного загнівання, бо високі зиски приховують явища безгосподарності, відсутність раціоналізаторських робіт, умирять спроби шукати заходи до здешевлення роботи товаропровідної системи. Треба з повною силою підкреслити, що той працівник нашого торгово-кооперативного апарату, що спитується свій баланс побудувати на основі

порушення радянської політики цін лле воду на млин нашим клясовим ворогам, бо цією політикою він спалює „міст“ поміж нашою товаропрвідною системою і широкою споживчою масою, бюрократизує цю систему. Саме забуттям інтересів постачання робітникам можна пояснити грубе порушення радянської політики цін і захоплення комерційною торгівлею. Жовтневий пленум ЦК, засудивши цю практику, запропонував обмежити торгівлю за комерційними цінами лише спеціальною мережею державних магазинів, що її затверджує РПО. Практично це означає, що в основному вся система держторгівлі, включаючи і новоорганізовані торги об'єднань легкої промисловости ВРНГ, радгоспних об'єднань Наркомзему, колгоспів та промислової кооперації, повинна працювати за звичайними цінами держторгівлі і кооперації.

На основі радянської політики цін повинні розгорнутися і радянські базари. Дехто з працівників нашої товаропровідної системи спитуватиметься перекрутити директиви Жовтневого пленуму ЦК і тут. Треба зразу вдарити по цих тенденціях, щоб не зірвати надто важливої справи розгортання широкої мережі радянських базарів. Цілком очевидно, що ні про яке витиснення приватника з його останніх позицій не могло б бути й мови, коли б радянський базар розгортався не на основі радянської політики цін. Колгоспи й радгоспи, розгортаючи свою роботу на базарах, повинні організовано просувати до робітника — споживача свою продукцію на основі звичайних цін держторгівлі і кооперації.

4. Політично-господарське значення розгортання колгоспно-радгоспного роздробу

На основі постанови Жовтневого пленуму ЦК ВКП(б) колгоспи і радгоспи починають розгортати додаткову мережу роздробу. Робота ця має величезне господарсько-політичне значення. На допомогу держторгівлі і кооперації приходять нові організації, що мають великі можливості збільшувати товарні ресурси. Енгельс свого часу писав до К. Шмідта: „Спосіб розподілу посутньо залежить від кількості речей, що належить розподілити... Ця кількість звичайно міняється разом з процесом виробництва і суспільної організації*). Саме через те, що в сільському господарстві успішно розгорнулися соціалістичні форми його організації — радгоспи й колгоспи, з чим зв'язана реорганізація с.-г. виробничих процесів на засадах застосування вищих досягнень світової агротехніки, машинізації, на засадах розгортання соціалістичних форм організації праці (соцзмагання, ударництва), — соціалістичний сектор сільського господарства може стати безпосереднім учасником в організації радянської торгової системи.

Організаційно-господарське зміцнення колгоспів — завдання, що його партія сформулювала як основне завдання на даному етапі в галузі колгоспного будівництва, — буде успішно розв'язуватися на базі посилення зв'язків між колгоспним сектором і соціалістичною промисловістю. Форми цих зв'язків визначаються на кожному етапі нашого будівництва завданнями виробничої змички між ними (соцпромисловістю і колгоспним сектором села). Коли промисловість, на основі успіхів свого росту, може невпинно тепер збільшувати свою допомогу соціалістичному секторові сільського господарства в справі його машинізації, механізації, хемізації то соц. сектор сільського господарства повинен з

*) Лист Енгельса до Конрада Шмідта, 5 серпня 1890 р.

свого боку розгорнути максимальні свої можливості, щоб забезпечити дальші успіхи в індустріалізації країни. Звідди конечність своєчасно і повністю виконувати плани здавання (за плановими цінами) державі хліба, сировини, конечність брати активну участь (для колгоспів) в справі укладення договорів з промисловістю на передачу їй вільних трудових ресурсів з колгоспів; звідди і конечність колгоспам і радгоспам прийти максимальною мірою на допомогу промисловості в справі поліпшення постачання робітникам.

Одноосібне селянське господарство характеризувалося малим товарним виходом. Радгоспи й колгоспи повинні дати далеко вищий товарний вихід, ніж одноосібне господарство; що ці можливості є, показує вже практика останніх двох років. Проте, борючись за вищий товарний вихід продукції колгоспів (говоримо за продукцію колгоспів, бо продукція радгоспів вся є продукція державна), партія бореться за те, щоб ця продукція (зайвинна) колгоспів не йшла в річище приватно-торгового капіталу, не живила приватного товарообороту, тим зміцнюючи позиції приватника, а йшла в ногу з державною торгівлею й кооперацією, була поставлена так само на службу соціалістичному будівництву, як і держторгівля й кооперація. Це значить, що колгоспи і радгоспи, виступаючи організовано на роздрібному ринкові, повинні скерувати свою роботу виключно на постачання робітникам, доповнюючи ті товарні ресурси, що їх держторгівля і кооперація мають до свого розпорядку на робітниче постачання.

Цілком очевидно, що куркуль і підкуркульник зустрінуть багнетами цю постанову, пленуму ЦК про розгортання колгоспами і радгоспами роздрібною мережі. Куркульські елементи, що намагаються розвинути боротьбу в колгоспах, протипоставити інтереси колгоспу інтересам пролетарської держави, агітуватимуть серед колгоспного селянства, щоб не випускати товарні ресурси на ринок, а скерувати всі ресурси річищем приватного товарообороту. Радянська політика цін — а на основі цієї політики повинен працювати, за постановою пленуму ЦК, радгоспний і колгоспний роздріб — не до душі тим елементам сала, серед яких ще живучі куркульсько-капіталістичні тенденції. З цими тенденціями треба вести жорстоку боротьбу, розгортаючи чимраз ширше наступ на куркульство та його ідеологів — правих ухильників, розриваючи всі нитки, що тягнуться від них до колгоспів. Практика хлібозаготівель показала, які живучі ще куркульсько-капіталістичні тенденції на селі. Ми б'ємося за те, щоб розвинути виробничу базу колгоспів, організаційно-господарсько їх зміцнити на основі єдності інтересів колгоспів і соціалістичної промисловості; агенти куркульства, що пролізли в колгоспи, а в окремих випадках навіть в їхнє керівництво, заважають цьому зміцненню, бо протиставляють інтереси ніби колгоспного селянства (а по суті куркульсько-заможних його верств) інтересам пролетаріату, пролетарської держави.

Організація колгоспно-радгоспної роздрібної торгівлі тоді розгорнеться успішно, коли агентурі куркульства в колгоспах і радгоспах — правим опортуністам — буде завдано удара, коли до кінця буде викрито клясову основу опору цієї агентури розгортанню цієї торгівлі.

Умираючий приватник, класовий спільник куркуля, звичайно пробуватиме пролізти в посередники до колгоспу і радгоспу. В самій колгоспній і радгоспній системі є тенденції і спроби зв'язатися з приватником. Для приватника, що з ним можна, звичайно, торгувати по всяких цінах, в опортуніста завжди найдуться в колгоспі і радгоспі товарні контингенти. Треба з належною силою відразу ударити по цих гнилих спробах поставити радгоспи і колгоспи на службу приватному товаро-

оборотів. Такі спроби не зміцнять з господарського погляду колгоспи й радгоспи, а лише зміцнять в них тих класових наших противників що пролізли в соціалістичний сектор сільського господарства з метою розікласти його зсередини.

Відкриваючи продуктові магазини, колгоспи і радгоспи повинні розгортати в них торгівлю за звичайними цінами держторгівлі і кооперації. Лише у комерційних магазинах (їх відкривається в обмеженім числі на основі спеціального дозвілу) радгоспи розгорнуть торгівлю за цінами, спеціально встановленими Комітетом цін при РПО.

Розгортання колгоспної і радгоспної роздрібної торгівлі, цілком зрозуміло, жадним способом не повинно шкодити виконанню централізованого плану здавання колгоспами і радгоспами продукції державі.

Той ворог пролетарській державі, хто у колгоспах і радгоспах протиставить справу реалізації централізованого плану здавання продукції державі — справі розгортання колгоспно-радгоспної роздрібної торгівлі. Пленум ЦК цілком виразно підкреслив, що „торгівля колгоспів і радгоспів... повинна розгорнутися лише за неодмінною умовою акуратного виконання здавання (продажу) продукції державі“.

Спроби затримати здавання державі продукції за централізованим планом через захисну формулювку, що інакше, мовляв, не стане товарних контингентів для організації колгоспно-радгоспної роздрібної торгівлі, повинно розглядати як прямий зрив зобов'язань соціалістичного сектора села перед державою, соціалістичною промисловістю.

Товарові контингенти зверх централізованого плану здавання у колгоспах і радгоспах є, — треба зуміти їх лише мобілізувати, треба бажати лише по-більшовицькому битися за реалізацію директиви пленуму ЦК ВКП(б) про спрямування цих контингентів в систему радгоспно-колгоспного роздробу. Треба повною мірою політично правильно оцінити значення організації колгоспної селянської маси і колективів робітників радгоспів навколо цього завдання. Треба усвідомити, що цим посилюється класова зброя в руках партії і пролетаріату, що цим соціалістичний сектор сільського господарства допомагає радянській торгівлі і кооперації розгортати умови переходу до системи прямого продуктообміну і прямого розподілу, що цим поширюється наступ соціалізму на приватний товарообмін і прискорюється закінчення процесу його цілковитого витиснення і заміщення соціалістично організованим роздробом. Треба ще зважити і те, що колгоспно-радгоспний роздріб допоможе зміцнити засади госпрозрахунку в колгоспах і радгоспах, допоможе збільшити в радгоспах і колгоспах власні обігові засоби.

У розгортанні системи колгоспно-радгоспного роздробу треба з самого початку уникнути настанови на самоплив, на стихійність з одного боку, і з другого боку — попередити бюрократичний затиск колгоспів і радгоспів від низових органів, що регулюють торгівлю. Ставка на самоплив — найшкідливіша ставка; вона приведе з самого початку до зриву всієї справи розгортання колгоспно-радгоспної торгівлі. Бо там, де буде ставка на самоплив, там мережа розгортатися не буде, або розгортатиметься недозволено повільними темпами: мертве всюди хватає живе, опортуністи знайдуть десятки причин, що виправдуватимуть ніби неможливість розгорнути мережу. Зокрема, вже тепер подекуди на місцях загальмували розгортання під тим приводом, що не виконано, мовляв, увесь річний план здачі державі продукції. В цьому винні і низові регулівні органи, що по-бюрократичному підійшли до розуміння директиви ЦК; адже, цілком очевидно, що директиву ЦК треба зрозуміти так, що дозволяється торгувати всім тим радгоспам

і колгоспам, які акуратно виконують періодичні завдання в межах річного пляну. Ставка на стихійність в розгортанні колгоспно-радгоспної мережі роздробу призведе до того, що ця мережа розгорнеться не там, де треба, і тим самим додаткове постачання не забезпечуватиме першочергового споживача заводської робітничої маси. Якраз до неї, доповнюючи централізоване постачання, повинен повернутися цілком обличчям колгоспно-радгоспний роздріб. Колгоспи і радгоспи, отже, повинні розгортати свою мережу крамниць, рундуків, яток при промпідприємствах, на нових будівництвах, в робітничих районах міст тощо за вказівками низових органів, що регулюють торгівлю. За директивами цих органів радгоспи і колгоспи виконують і самий централізований плян здачі продуктів, постачаючи своїй мережі свою продукцію; реалізація додаткових товарових контингентів ведеться без дозволу регулюючих органів.

5. Що вище піднести боротьбу за якість товарів

Жовтневий пленум ЦК змушений був сконстатувати „незадовільну якість чималої частини продукції, що її випускає державна промисловість і кустарна кооперація, а також абсолютно недостатню боротьбу за підвищення якості продукції з боку промислових, торгових та кооперативних організацій“. Пленум зобов'язав „партійні, професійні, радянські і кооперативні організації поставити роботу коло поліпшення якості продукції, як одне з найважливіших завдань, розгорнувши навколо боротьби за якість товарів широкого споживання систематичну роботу масових робітничих організацій — профспілок, секцій міських рад і самих організованих споживачів“.

Не торкаючись тут проблеми якості товарів в повному її об'ємі, звернемося лише до тих моментів цієї проблеми, що зв'язані з держторгівлею і кооперацією. Партія бореться за те, щоб активізувати вплив товаропровідної мережі на промисловість в справі якості промтоварів. Чи має товаропровідна мережа можливість чинити цей вплив? — Має. Ця можливість визначається договірною системою між товаропровідною мережею і промисловістю. Про який госпрозрахунок в системі держторгівлі і кооперації може йти мова, коли немає боротьби з боку цієї системи з промисловістю за високу якість продукції здаваної від промисловості?

В договорах на постачання — приймання адже є змога зумовлювати одержання продукції належної якості; як же інакше, як не опором реалізації директив партії назвати недбайливість і неухильність держторгівлі і кооперації до якості тої продукції, що вони приймають? Культурна радянська торгівля повинна бути борцем за споживання і на фронті якості. Тимчасом свідомість конечности бути таким борцем не дійшла ще до широких верств працівників держторгівлі і кооперації. Там, де немає боротьби за якість продаваних споживачеві товарів, живе той непманський дух, що його вигнання з нашої товаропровідної мережі стане за обов'язкову умову дальшого розвитку успіхів цієї системи. Монопольне становище держторгівлі і кооперації на ринку не звільняє, а навпаки, зобов'язує товаропровідну систему вести уперту боротьбу з промисловістю за якість продукції. Уряд надав товаропровідній системі право застосувати систему штрафних знижок, одержуючи неповноцінний товар. Замість того, щоб цілком застосувати цю систему знижок і тим самим примусити промисловість активніше боротися за випуск повноцінного товару, держторгівля і кооперація амнестують постачальні організації, амнестують тому, що легше в теперішніх умовах

якнебудь „збути“ цей товар споживачеві, ніж вести боротьбу с промисловістю за постачання товарів належної якості. Треба ударити по цих гнилих тенденціях, що сидять в нашій товаропровідній системі і зривають її роботу нехтуванням боротьби за якість товарової продукції. Треба використати повністю принцип вибірності низових ланок споживчої кооперації, щоб поставити до керівництва цими ланками тих працівників, які активно працюватимуть на фронті боротьби за якість товарів, які не ігноруватимуть інтересів і потреб споживчої маси, які належною мірою будуть свідомі відповідальності кооперативного апарату.

Боротьба за якість товарів, як зазначає пленум ЦК, буде успішна лише в тому разі, коли її буде переведено на масові рейки. Насамперед повинні активізувати свою участь в цій боротьбі партійні і професійні організації самої товаропровідної системи. На допомогу їм повинні стати найширші маси робітників, всі масові організації.

У нас є могутня зброя боротьби — преса. Чи використовується ця зброя належною мірою? — Ні. Тимчасом, використовуючи цю зброю, можна зв'язати споживача з виробництвом, поставити на широке обговорення (спільне) питання боротьби з тим або тим конкретним видом недоброякісності продукції.

Треба широко використати практику кореспондування з магазинів, крамниць, складів тощо в заводські, цехові газети тих промпідприємств, звідки одержано неповноцінний товар. Треба примусити постачальників давати відповідальну відповідь на ці кореспонденції. Тим самим боротьбу за доброякісну продукцію, за належний асортимент товарів буде поставлено на належну височінь.

Треба зліквідувати знеосібку у відповідальності за неповноцінний товар. Споживач повинен знати, хто винен за те, що він не дістає належної якості товару. Кооперативний бюрократ, опортуніст відповідає звичайно споживачеві на його запитання про те, хто ж винен в тому, що товар поганий опортуністичною фразою: „нічого не вдієш, не ми виробляємо — не ми відповідаємо“.

Така відписка — політично шкідлива відповідь, бо вона (відписка) не мобілізує споживача проти конкретного винуватця — певного заводу, цеху, — щоб тим самим спрямувати вплив споживача певним напрямом. Треба ударити по цій безвідповідальній тактиці кооперативних бюрократів, ударити по цій знеосібці в боротьбі за якість товарів. За знеосібки неможлива боротьба. Тільки тоді робітнича маса, її масові організації зуміють активно брати участь у спільних нарадах і конференціях споживачів з виробниками, в масовій пресі тощо, коли знеосібку у боротьбі за якість товарів буде зліквідовано.

6. Треба посилювати низовий апарат регулювання торгівлі

Розгортання торгової мережі, введення в обіг нових значних товарних мас висувають konieczність посилити регулювання радянської торгівлі. Плянкові засади у торгівлі, що помітно зміцнилися останніми роками, потребують проте дальшого посилення. Поряд з централізованими заготівлями розвиваються децентралізовані заготівлі. Апарат регулювання торгівлі повинен зуміти так керувати тими і тими заготівлями, щоб вони не зривали одне одного. Треба збудити максимальну ініціативу низових ланок споживчої кооперації і держорганів; відповідальна роль в цьому належить апаратові регулювання торгівлі. Треба зліквідувати усякі проміжні органи на шляху просування сільськогосподарських продуктів від виробника до споживача; це завдання повинно розв'язуватися під безпосереднім впливом органів регулювання

торгівлі. Треба широко поставити роботу щодо опанування техніки торгової справи; це завдання, за активної участі громадських організацій на чолі з партією, повинно розв'язатися під безпосереднім впливом органів, що регулюють торгівлю.

От чому жовтневий пленум ЦК „вважає за конечне організацію міцного низового районного і міського апарату Наркомпостачання СРСР“. От чому пленум ЦК ще раз з притиском підкреслює значення успішного і форсованого розв'язання проблеми кадрів товаропровідної системи, запропонувавши „Наркомпостачання і Центросоюзові розгорнути мережу ВТИШ'ів і курсів для підготовки спеціалістів і техніків торгової справи, особливо товарознавців, а також організувати вечірні курси для перепідготовки робітників торгового апарату, не відриваючи їх від роботи, і створити такі самі умови праці для спеціалістів і техніків торгової справи, які визначено постановою ЦК щодо спеціалістів промисловости“.

От чому пленум ЦК ще раз нагадав про конечність „опанувати техніку торгової справи конуністам і непартійним торговим працівникам“. Посилення низової районної ланки є отже невідкладне завдання. Низові парторганізації, реалізуючи директиви жовтневого пленуму ЦК, повинні насамперед взятися до справи посилення низового апарату регулювання. Поряд з цим повинна йти робота коло дальшого зміцнення партійними працівниками усіх ланок торгово-кооперативного апарату.

„Партія поставила тепер справу постачання до розряду найактуальніших своїх завдань. Більшовики, йдучи на чолі робітників і трудящих села, повинні добитися вже найближчим часом рішучого зрушення в організації радянської торгівлі“ (Молотов).
